ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα) της 12ης Ιουλίου 1990 *

Στην υπόθεση C-155/89,

η οποία έχει ως αντικείμενο αίτηση του Cour d' appel του Παρισιού προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Βελγικού Δημοσίου

και

Philipp Brothers SA, εταιρίας γαλλικού δικαίου με έδρα το Παρίσι,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία και το κύρος των άρθρων 25 και 31 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2730/79 της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 1979, περί των κοινών λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/027, σ. 70,)

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. N. Κακούρη, πρόεδρο τμήματος, F. A. Schockweiler, G. F. Mancini, T. F. O' Higgins και M. Díez de Velasco, δικαστές

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: D. Louterman, κύρια υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— το Βελγικό Δημόσιο εκπροσωπούμενο από τους Benoît Cambier και Luc Cambier, δικηγόρους Βρυξελλών,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

— η Philipp Brothers SA, εκροσωπούμενη από τους Jean-François Bellis και Jean-Yves Art, δικηγόρους Βρυξελλών, και François Sage, δικηγόρο Παρισιού,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την Denise Sorasio, νομική σύμβουλο,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Βελγικού Δημοσίου, της Philipp Brothers SA και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 27ης Μαρτίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Μαΐου 1990,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με παρεμπίπτουσα απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1989, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Μαΐου του ίδιου έτους, το Cour d' appel του Παρισιού υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία και το κύρος των άρθρων 25 και 31 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2730/79 της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 1979, περί των κοινών λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/027, σ. 70).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Βελγικού Δημοσίου και της γαλλικής εταιρίας Philipp Brothers SA (στο εξής: Philipp Brothers) ως προς την πληρωμή ενός ποσού που αντιστοιχεί στο ποσό των ασφαλειών που είχε συστήσει η Philipp Brothers προς εξασφάλιση της εξαγωγής δύο παρτίδων μαλακού σίτου προοριζομένων αντιστοίχως για τη Φινλανδία και τη Νορβηγία και οι οποίες στη συνέχεια ελευθερώθηκαν.

3 Δυνάμει του άρθρου 25, παράγραφος 1, του κανονισμού 2730/79, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των επίδικων γεγονότων, το ύψος της επιστροφής λόγω εξαγωγής μπορεί να προκαταβληθεί, εν όλω ή εν μέρει, από τα κράτη μέλη στον εξαγωγέα υπό την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος θα συστήσει ασφάλεια ίσου ύψους προς αυτό της προκαταβολής, προσαυξημένη κατά 15 %. Η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου προβλέπει ότι η ασφάλεια καταπίπτει κατ' αναλογία των ποσοτήτων των προϊόντων για τα οποία δεν προσκομίστηκαν εμπροθέσμως οι κατά νόμο αποδείξεις. Πάντως, αν οι αποδείξεις αυτές δεν μπορούν να προσκομισθούν λόγω ανωτέρας βίας, δεν εισπράττεται η προσαύξηση του 15 %.

4 Το άρθρο 20, παράγραφος 3, του ίδιου κανονισμού προβλέπει ότι η απόδειξη της εισαγωγής στην τρίτη χώρα, για την οποία προβλέπεται η επιστροφή, παρέχεται με την προσκόμιση του τελωνειακού εγγράφου ή του κεκυρωμένου αντιγράφου ή φωτοαντιγράφου του ή με την προσκόμιση του πιστοποιητικού εκτελωνισμού. Η παράγραφος 4 αναφέρει ορισμένο αριθμό εγγράφων υποκαταστάσεως που μπορούν να προσκομιστούν, όταν τα έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 4 δεν κατέστη δυνατό να προσκομιστούν ή θεωρούνται ανεπαρκή. Επιπλέον, η παράγραφος 5 υποχρεώνει τον εξαγωγέα να προσκομίσει, σε όλες τις περιπτώσεις, αντίγραφο ή φωτοαντίγραφο του εγγράφου μεταφοράς.

5 Πρέπει ακόμα να υπομνηστεί ότι το άρθρο 31 του κανονισμού 2730/79 ορίζει, στην παράγραφο 1, προθεσμία έξι μηνών, πλην περιπτώσεως ανωτέρας βίας, για την κατάθεση του φακέλου της πληρωμής της επιστροφής. Η προθεσμία αυτή παρατάθηκε σε δώδεκα μήνες με το άρθρο 1, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1663/81 της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 1981, περί πέμπτης τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 2730/79, περί δευτέρας τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 798/80 και περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 52/81 όσον αφορά ειδικότερα την προθεσμία υποβολής των απαιτούμενων εγγράφων για τις πληρωμές που πρέπει να γίνουν (ΕΕ L 166, σ. 9).

6 Το άρθρο 31 του κανονισμού 2730/79 ορίζει επιπλέον, στην παράγραφο 2, ότι, αν το τελωνειακό έγγραφο, το έγγραφο εκτελωνισμού ή τα έγγραφα υποκαταστάσεως (εφεξής: τελωνειακά έγγραφα) δεν κατέστη δυνατό να προσκομιστούν εμπροθέσμως, παρόλο που ο εξαγωγέας προσπάθησε να τα προμηθευθεί εγκαίρως, μπορούν να χορηγηθούν πρόσθετες προθεσμίες για την προσκόμισή τους. Η ευχέρεια αυτή επεκτάθηκε μεταγενέστερα στην περίπτωση καθυστερήσεως της καταθέσεως των εγγράφων μετα-

φοράς με το άρθρο 1, ψηφίο 14, του κανονισμού (ΕΟΚ) 568/85 της Επιτροπής, της 4ης Μαρτίου 1985, για δέκατη τροποποίηση του κανονισμού 2730/79 (ΕΕ L 65, σ. 5), ο οποίος άρχισε να ισχύει μετά τα επίδικα γεγονότα.

7 Τον Ιανουάριο 1981, η Philipp Brothers έλαβε από τον Βελγικό Οργανισμό Παρεμβάσεως, το Office central des contingents et des licences (εφεξής: OCCL), δύο άδειες εξαγωγής μαλακού σίτου προς τη Φινλανδία και τη Νορβηγία. Στις 18 Μαρτίου του ίδιου έτους, ο OCCL της κατέβαλε προκαταβολές αντίστοιχες προς το σύνολο των προκαθορισμένων επιστροφών για τις δύο εξαγωγές, ήτοι 4 351 899 και 8 298 816 βελγικά φράγκα αντιστοίχως. Η Philipp Brothers συνέστησε, μέσω τράπεζας, τις απαιτούμενες ασφάλειες.

8 Στις 24 Απριλίου 1981, ο OCCL ελευθέρωσε την ασφάλεια που αφορούσε την εξαγωγή προς τη Νορβηγία και στις 3 Φεβρουαρίου 1982 την ασφάλεια που αφορούσε την εξαγωγή προς τη Φινλανδία. Ο OCCL υποστήριξε στη συνέχεια ότι η ελευθέρωση των ασφαλειών οφειλόταν σε πλάνη διοικητικής φύσεως. Θεωρώντας ότι η Philipp Brothers όφειλε να αποδείξει ότι οι δύο εξαγωγές είχαν πραγματοποιηθεί, ο OCCL της ζήτησε, στις 10 Αυγούστου 1981, να προσκομίσει τα κατά νόμο έγγραφα. Επειδή δεν έλαβε απάντηση, ο OCCL ζήτησε, στις 27 Αυγούστου 1982, την απόδοση του ποσού των επιστροφών που είχαν προκαταβληθεί, προσαυξημένου κατά 15 %.

9 Στις 17 Σεπτεμβρίου 1982, η Philipp Brothers απέστειλε στον OCCL, υπό μορφή κεκυρωμένου αντιγράφου, το τελωνειακό έγγραφο σχετικά με την εξαγωγή προς τη Νορβηγία, καθώς και το έγγραφο, υπό μορφή απλού αντιγράφου, που αφορούσε την εξαγωγή προς τη Φινλανδία. Στις 24 Δεκεμβρίου 1982, απεστάλησαν στον OCCL αντίγραφα των εγγράφων μεταφοράς με την ένδειξη ότι τα πρωτότυπα είχαν αποσταλεί στις 19 Αυγούστου 1981. Στις 22 Μαρτίου 1983, ο OCCL επανέλαβε το αίτημά του περί αποδόσεως, προβάλλοντας ότι τα έγγραφα είχαν περιέλθει εκπροθέσμως και ότι, επιπλέον, το τελωνειακό έγγραφο που αφορούσε την εξαγωγή προς τη Φινλανδία δεν είχε αποσταλεί με τη μορφή κεκυρωμένου αντιγράφου. Εξάλλου, στις 15 Απριλίου 1983, ο OCCL απέρριψε αίτηση της Philipp Brothers με την οποία είχε ζητηθεί η χορήγηση προσθέτων προθεσμιών για την τακτοποίηση των φακέλων. Δεδομένου ότι ο OCCL δεν μπόρεσε να ανακτήσει τα απαιτούμενα ποσά, το Βελγικό Δημόσιο προσέφυγε στο Tribunal de grande instance του Παρισιού και, κατόπιν, κατ' έφεση, στο Cour d' appel του Παρισιού.

10 Το Cour d' appel αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Έχει η ελευθέρωση της προβλεπομένης στο άρθρο 25 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2730/79, της 29ης Νοεμβρίου 1979, ασφαλείας από τον εθνικό οργανισμό παρεμβάσεως του κράτους μέλους, το οποίο κατέβαλε την προκαταβολή επιστροφής λόγω εξαγωγής, ενδεχομένως ως αποτέλεσμα την απαλλαγή του εξαγωγέα, εν όλω ή εν μέρει, από τις υποχρεώσεις του, ειδικώς ως προς τον τρόπο και την προθεσμία προσκομίσεως των αποδείξεων που απαιτούνται για να δικαιούται την επιστροφή;

2) Είναι μία οποιαδήποτε πλάνη διοικητικής φύσεως ικανή να καταστήσει δυνατή την αμφισβήτηση των αποτελεσμάτων της αποφάσεως περί ελευθερώσεως της ανωτέρω ασφαλείας;

3) Πρέπει η αίτηση χορηγήσεως των προβλεπομένων στο άρθρο 31, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού προσθέτων προθεσμιών να υποβάλλεται πριν από τη λήξη της συνήθους ανατρεπτικής προθεσμίας;

4) Εξαρτά το άρθρο 1, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού τη χορήγηση προσθέτων προθεσμιών για την προσκόμιση τελωνειακών εγγράφων υποκαταστάσεως από τη διαπίστωση της υπάρξεως ανωτέρας βίας;

5) Έχει το άρθρο 31, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού κατ' αναλογία εφαρμογή επί της προσκομίσεως των εγγράφων μεταφοράς των εξαχθέντων προϊόντων;

6) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα 5, είναι το άρθρο 31, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού, με τη διάκριση στην οποία προβαίνει μεταξύ των κατηγοριών αποδείξεων, έγκυρο σε σχέση με την αρχή της αναλογικότητας;

7) Είναι τα άρθρα 25 και 31 του προαναφερθέντος κανονισμού έγκυρα, σε σχέση με την αρχή της αναλογικότητας, κατά το ότι επιβαρύνουν τον εξαγωγέα με την απόδοση της προεισπραχθείσας επιστροφής, προσαυξημένης κατά 15 %, όταν οι αποδείξεις της εξαγωγής, της μεταφοράς και της διαθέσεως στην κατανάλωση δεν προσκομίστηκαν εγκαίρως, παρόλον ότι οι πράξεις αυτές πράγματι διενεργήθηκαν; »

11 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση εκτίθενται διεξοδικώς τα περιστατικά της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι σχετικές κοινοτικές διατάξεις, καθώς και η εξέλιξη της διαδικασίας και οι γραπτές παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Επί των αποτελεσμάτων της ελευθερώσεως της ασφάλειας (πρώτο και δεύτερο ερώτημα)

12 Με τα δύο πρώτα ερωτήματα που υποβάλλει το εθνικό δικαστήριο ερωτάται, κατ' ουσίαν, αν η συνεπεία πλάνης ελευθέρωση από τον εθνικό οργανισμό παρεμβάσεως της ασφάλειας που προβλέπεται στο άρθρο 25 του κανονισμού 2730/79 έχει ως αποτέλεσμα την απαλλαγή του εξαγωγέα από τις υποχρεώσεις του, ιδίως ως προς τον τύπο και τις προθεσμίες παροχής των αποδείξεων που απαιτούνται για την επιστροφή.

13 Πρέπει να υπομνηστεί συναφώς ότι με την απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 1985, Direktoratet for Markedsordningerne κατά Corman, σκέψη 44 (124/83, Συλλογή 1985, σ. 3777), το Δικαστήριο έκρινε ότι η ελευθέρωση της ασφάλειας δεν εμποδίζει την έγερση αγωγής κατά του υπέρ ου η κατακύρωση βουτύρου προερχομένου από τους οργανισμούς παρεμβάσεως λόγω παραβάσεως των υποχρεώσεών του. Το Δικαστήριο έκρινε, πράγματι, ότι η κοινοτική ρύθμιση συνεπάγεται την ευθύνη του υπέρ ου η κατακύρωση ανεξαρτήτως της ασφάλειας, η ελευθέρωση της οποίας δεν μπορεί να τον απαλλάξει από τις υποχρεώσεις του.

14 Η αρχή που τέθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο ισχύει επίσης και στην περίπτωση κατά την οποία ο εξαγωγέας, ο οποίος έλαβε προκαταβολές της επιστροφής, δεν προσκομίζει την απόδειξη ότι το εμπόρευμα εισήχθη πράγματι στην τρίτη χώρα προορισμού.

15 Πρέπει να τονιστεί, εντούτοις, ότι, σε ορισμένες περιστάσεις η συνεπεία πλάνης ελευθέρωση της ασφάλειας μπορεί να δημιουργήσει στον εξαγωγέα την πεποίθηση ότι ο φάκελος έκλεισε οριστικά, εφόσον ο εθνικός οργανισμός παρεμβάσεως θεώρησε ότι το εμπόρευμα είχε διατεθεί στην κατανάλωση στη χώρα προορισμού. Υπ' αυτές τις συνθήκες, εναπόκειται στον εθνικό οργανισμό παρεμβάσεως, ο οποίος καλείται να αποφασίσει για τη χορήγηση προσθέτων προθεσμιών για την προσκόμιση των απαιτούμενων εγγράφων, να λάβει υπόψη τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει η πλάνη του επί της συμπεριφοράς του εξαγωγέα.

16 Επομένως, στα δύο πρώτα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η συνεπεία πλάνης ελευθέρωση, μέσω του εθνικού οργανισμού παρεμβάσεως, της ασφάλειας που προβλέπεται στο άρθρο 25 του κανονισμού 2730/79 της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 1979, περί των κοινών λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, δεν έχει ως συνέπεια την απαλλαγή του εξαγωγέα από τις υποχρεώσεις του. Ο οργανισμός παρεμβάσεως οφείλει, με την απόφασή του περί χορηγήσεως προσθέτων προθεσμιών για την προ-

σκόμιση των κατά νόμο εγγράφων, να λάβει υπόψη τις συνέπειες που μπορεί να έχει η πλάνη του επί της συμπεριφοράς του εξαγωγέα.

Επί της προθεσμίας για την υποβολή της αιτήσεως χορηγήσεως προσθέτων προθεσμιών (τρίτο ερώτημα)

17 Πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 31, παράγραφος 2, του κανονισμού 2730/79 ορίζει ότι επιτρέπεται η χορήγηση προσθέτων προθεσμιών « όταν τα έγγραφα τα απαιτούμενα... δεν έγινε δυνατό να προσκομισθούν μέσα στις προκαθορισμένες προθεσμίες, αν και ο εξαγωγεύς εφρόντισε να τα προμηθευθεί μέσα στις προθεσμίες αυτές ». Από τη διατύπωση αυτή καταδεικνύεται σαφώς ότι η αίτηση χορηγήσεως προσθέτων προθεσμιών πρέπει να υποβληθεί αμέσως μετά την εκπνοή της προθεσμίας που τάσσεται για την προσκόμιση των εγγράφων.

18 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από τη σκέψη ότι ο εξαγωγέας μπορεί να έλαβε γνώση της αδυναμίας προσκομίσεως των απαιτούμενων εγγράφων μόλις λίγο πριν από την εκπνοή της προθεσμίας που τάσσεται προς τούτο. Υπό τις συνθήκες αυτές, είναι δυνατό να μη μπορεί να υποβάλει την αίτησή του πριν από την εκπνοή της προθεσμίας αυτής (βλέπε, με το ίδιο πνεύμα, την απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 1974, Kampffmeyer κατά Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, 158/73, Rec. 1974, σ. 101).

19 Πρέπει να προστεθεί ότι το προαναφερθέν άρθρο 31 εξαρτά ρητώς τη χορήγηση προσθέτων προθεσμιών από τον όρο ότι ο εξαγωγέας προσπάθησε να προμηθευθεί τα τελωνειακά έγγραφα εντός των κατά νόμο προθεσμιών. Εναπόκειται στον εξαγωγέα να αποδείξει ότι συντρέχει η προϋπόθεση αυτή.

20 Εξάλλου, από την οικονομία της εν λόγω διατάξεως συνάγεται ότι ο εξαγωγέας οφείλει να προβάλει τις αξιώσεις του κατά τον πλέον επιμελή τρόπο (βλέπε επίσης την απόφαση της 28ης Μαΐου 1974, Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel κατά Pfützenreuter, 3/74, Rec. 1974, σ. 589) και ότι οφείλει να δικαιολογήσει κάθε καθυστέρηση στην υποβολή της αιτήσεως με την οποία ζητεί τη χορήγηση προσθέτων προθεσμιών.

21 Επομένως, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η αίτηση προσθέτων προθεσμιών που προβλέπεται στο άρθρο 31, παράγραφος 2, του κανονισμού 2730/79 μπορεί να υποβληθεί ακόμη και μετά τη λήξη των τασσομένων προθεσμιών για την

προσκόμιση των τελωνειακών εγγράφων υπό τον όρο ότι ο εξαγωγέας αποδεικνύει ότι προσπάθησε να προμηθευθεί τα έγγραφα αυτά εντός των προθεσμιών και ότι δικαιολογεί κάθε καθυστέρηση στην υποβολή της αιτήσεώς του.

Επί των προϋποθέσεων χορηγήσεως προσθέτων προθεσμιών (τέταρτο ερώτημα)

22 Από το γράμμα του άρθρου 31, παράγραφος 2, προκύπτει επίσης σαφώς ότι η χορήγηση προσθέτων προθεσμιών για την προσκόμιση των τελωνειακών εγγράφων δεν εξαρτάται από τη διαπίστωση υπάρξεως ανωτέρας βίας, αλλά αποκλειστικά από τον όρο ότι ο εξαγωγέας προσπάθησε να προμηθευθεί τα εν λόγω έγγραφα.

23 Εξάλλου, από τον συνδυασμό των δύο πρώτων παραγράφων του άρθρου 31 προκύπτει ότι αποκλείεται οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία. Δεδομένου ότι η ίδια η παράγραφος 1 προβλέπει την περίπτωση της ανωτέρας βίας ως λόγο εξαιρέσεως από την υποχρέωση καταθέσεως του φακέλου εντός έξι μηνών από την ημερομηνία συμπληρώσεως των τελωνειακών διατυπώσεων, η παράγραφος 2 δεν θα είχε πρακτική σημασία, αν περιοριζόταν να επαναλάβει, για την ειδική περίπτωση του τελωνειακού εγγράφου, αυτό που ήδη ορίζεται γενικώς στην προηγούμενη παράγραφο.

24 Επομένως, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 31, παράγραφος 2, του κανονισμού 2730/79 δεν εξαρτά τη χορήγηση προσθέτων προθεσμιών από τη διαπίστωση της υπάρξεως ανωτέρας βίας, αλλά αποκλειστικά από τον όρο ότι ο εξαγωγέας προσπάθησε να προμηθευθεί τα τελωνειακά έγγραφα εντός των συνήθων προθεσμιών.

Επί της χορηγήσεως προσθέτων προθεσμιών για την προσκόμιση των εγγράφων μεταφοράς (πέμπτο και έκτο ερώτημα)

25 Με το πέμπτο και το έκτο του ερώτημα το εθνικό δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 31, παράγραφος 2, του κανονισμού 2730/79 επιτρέπει στον οργανισμό παρεμβάσεως να χορηγήσει πρόσθετες προθεσμίες όχι μόνο για την κατάθεση των τελωνειακών εγγράφων αλλά και για την προσκόμιση των εγγράφων μεταφοράς. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο ερωτά ακόμη αν η εν λόγω διάταξη είναι έγκυρη σε σχέση με την αρχή της αναλογικότητας.

26 Πρέπει να επισημανθεί, καταρχάς, ότι το άρθρο 31, παράγραφος 2, αναφέρει μόνο τα τελωνειακά έγγραφα, έτσι ώστε δεν προβλέπεται ρητώς καμία δυνατότητα χορηγήσεως προσθέτων προθεσμιών για την κατάθεση των εγγράφων μεταφοράς, πλην της περιπτώσεως ανωτέρας βίας στην οποία αναφέρεται η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου.

27 Πρέπει στη συνέχεια να τονιστεί, όπως ορθώς τονίζουν η Επιτροπή και το Βελγικό Δημόσιο, ότι η διάκριση που γίνεται κατ' αυτόν τον τρόπο μεταξύ τελωνειακών εγγράφων και εγγράφων μεταφοράς εξηγείται από τη σκέψη ότι οι εξαγωγείς διατρέχουν τον κίνδυνο να προσκρούσουν σε δυσχέρειες αποκτήσεως των τελωνειακών εγγράφων εκ μέρους των αρχών του τρίτου κράτους εισαγωγής, επί των οποίων δεν διαθέτουν κανένα μέσο ασκήσεως πιέσεως. Αντιθέτως, δεν μπορεί να υπάρξουν παρόμοιες δυσκολίες, όταν πρόκειται για τα έγγραφα μεταφοράς, αντίγραφο των οποίων κρατούν οι εξαγωγείς ως παραγγελιοδόχοι μεταφοράς, σε περίπτωση πωλήσεως cif, ή των οποίων μπορούν εύκολα να ζητήσουν κεκυρωμένο αντίγραφο από τους αγοραστές δυνάμει των συμβατικών σχέσεων που τους συνδέουν με τους τελευταίους, σε περίπτωση πωλήσεως fob.

28 Η Philipp Brothers ισχυρίζεται ότι, παρόλο που το έγγραφο μεταφοράς είναι το μόνο έγγραφο που λείπει από τον φάκελο, πρέπει κατ' ανάγκη να γίνει δεκτό ότι το εμπόρευμα πράγματι μεταφέρθηκε στην τρίτη χώρα για να διατεθεί στην κατανάλωση, εφόσον αυτό αποδεικνύεται ακριβώς με το τελωνειακό έγγραφο. Στην περίπτωση αυτή θα ήταν αντίθετη προς την αρχή της αναλογικότητας η κατάπτωση της ασφάλειας, επειδή το έγγραφο μεταφοράς δεν προσκομίσθηκε εγκαίρως. Αντιθέτως, όταν ο εξαγωγέας λαμβάνει πρόσθετη προθεσμία για την κατάθεση των τελωνειακών εγγράφων, θα ήταν παράλογο να αποκλείεται η παράταση αυτή για τα έγγραφα μεταφοράς, δεδομένου ότι η ημερομηνία οριστικής τακτοποιήσεως της διοικητικής καταστάσεως μετατίθεται εν πάση περιπτώσει χρονικώς.

29 Κατά την Philipp Brothers, η ίδια η Επιτροπή αναγνώρισε ότι ως προς τα έγγραφα μεταφοράς δεν μπορεί να αποκλειστεί η δυνατότητα χορηγήσεως προσθέτων προθεσμιών, εφόσον αυτή τροποποίησε με αυτό το πνεύμα τη διάταξη του άρθρου 31 του κανονισμού 2730/79 με τον κανονισμό της 568/85.

30 Ενόψει του τελευταίου αυτού επιχειρήματος, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, όπως διευκρίνισε η Επιτροπή, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Δικαστηρίου, η τροποποίηση που επήλθε με τον κανονισμό 568/85 είχε ως στόχο την απλοποίηση της διοικητικής

διεκπεραιώσεως των φακέλων εκ μέρους των εθνικών οργανισμών παρεμβάσεως. Επομένως, η τροποποίηση αυτή ουδαμώς συνεπάγεται ότι η διάκριση μεταξύ των δύο κατηγοριών εγγράφων που απορρέει από το άρθρο 31, παράγραφος 2, όπως ίσχυε, αντίκειται προς την αρχή της αναλογικότητας.

31 Στη συνέχεια, πρέπει να τονιστεί ότι η διαφορετική αυτή ρύθμιση στηρίζεται σε αντικειμενικούς λόγους που αναφέρονται ανωτέρω (σκέψη 27) και οφείλονται στη μεγαλύτερη ή μικρότερη ευχέρεια αποκτήσεως των εν λόγω εγγράφων.

32 Επομένως, στο πέμπτο και το έκτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 31, παράγραφος 2, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει τη χορήγηση προσθέτων προθεσμιών για την προσκόμιση των εγγράφων μεταφοράς. Από την εξέταση του έκτου ερωτήματος που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος αυτής της διατάξεως.

Επί του κύρους των άρθρων 25 και 31 του κανονισμού 2730/79 σε σχέση με την αρχή της αναλογικότητας (έβδομο ερώτημα)

33 Από το σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά το εθνικό δικαστήριο, μπορεί να αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας η επιβολή κυρώσεων για τη μη προσκόμιση, εντός μιας δεσμευτικής προθεσμίας, των κατά νόμο αποδείξεων για πράξη που όντως συντελέστηκε, διά της απωλείας του ποσού της προπληρωθείσας επιστροφής, προσαυξημένου κατά 15 %. Πράγματι, η κύρια υποχρέωση της οποίας η διασφάλιση επιδιώκεται με την ασφάλεια είναι η πραγματοποίηση της εξαγωγής και όχι η κατάθεση αυτών των εγγράφων.

34 Πρέπει να υπομνηστεί συναφώς η πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλέπε, τελευταία, απόφαση της 27ης Ιουνίου 1990, Lingenfelser κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, C-118/89, Συλλογή 1990, σ. I-2637), κατά την οποία, προκειμένου να διαπιστωθεί αν μία διάταξη του κοινοτικού δικαίου συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας, πρέπει να εξεταστεί αν τα μέσα που προβλέπει για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού βρίσκονται σε αντιστοιχία προς τη σημασία του σκοπού αυτού, καθώς και αν είναι αναγκαία για την επίτευξή του.

35 Εν προκειμένω, ο επιδιωκόμενος στόχος με το σύστημα της προπληρωμής των επιστροφών και με την αντίστοιχη ασφάλεια συνάγεται από τη δεκάτη ενάτη αιτιολο-

γική σκέψη του εν λόγω κανονισμού, κατά την οποία « για να διευκολυνθούν οι εξαγωγείς στη χρηματοδότηση των εξαγωγών τους, πρέπει να εξουσιοδοτηθούν τα κράτη μέλη να τους προκαταβάλουν, αμέσως μετά τη πραγματοποίηση των τελωνειακών διατυπώσεων εξαγωγής, όλο ή μέρος του ποσού της επιστροφής, υπό την επιφύλαξη της συστάσεως μιας ασφαλείας που θα εξασφαλίζει την επιστροφή αυτής της προκαταβολής, στην περίπτωση που θα απεδεικνύετο εκ των υστέρων ότι δεν έπρεπε να πληρωθεί η επιστροφή ».

36 Εξάλλου, ο σκοπός του καθορισμού δεσμευτικής προθεσμίας για την κατάθεση των τελωνειακών εγγράφων και του εγγράφου μεταφοράς αναφέρεται στην εικοστή τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2730/79, κατά την οποία « για λόγους καλής διοικητικής διαχειρίσεως πρέπει να απαιτηθεί ότι η αίτηση και όλα τα άλλα αναγκαία έγγραφα για την πληρωμή της επιστροφής θα κατατεθούν μέσα σε μια λογική προθεσμία ».

37 Πρέπει να τονιστεί, επιπλέον, ότι το γεγονός ότι το ύψος της ασφάλειας που προβλέπεται στο άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού 2730/79 είναι ανώτερο κατά 15 % του ύψους της προκαταβολής που λαμβάνει ο εξαγωγέας εξηγείται από τη μέριμνα αποφυγής του ενδεχομένου να προσποριστεί ο εξαγωγέας αδικαιολόγητο οικονομικό όφελος κατά τη διάρκεια της περιόδου που περιλαμβάνεται μεταξύ της προκαταβολής και της ενδεχομένης καταπτώσεως της ασφάλειας στην περίπτωση κατά την οποία δεν πραγματοποιηθεί η εξαγωγή.

38 Ενόψει των περιστάσεων αυτών, πρέπει να συναχθεί ότι η θέσπιση δεσμευτικής προθεσμίας για την κατάθεση των αναγκαίων εγγράφων προς απόδειξη της εξαγωγής αποτελεί αναγκαίο μέσο προς αποφυγή προσπορισμού αδικαιολογήτου οφέλους από τον εξαγωγέα.

39 Ο καθορισμός της προθεσμίας αυτής σε έξι μήνες δεν είναι παράλογος, αν ληφθεί υπόψη ότι είναι προς το συμφέρον των ίδιων των επιχειρηματιών να επιτυγχάνουν την ελευθέρωση της ασφάλειας το ταχύτερο δυνατό, ότι οι οργανισμοί παρεμβάσεως δεν μπορούν να κρατούν για απεριόριστο χρονικό διάστημα εκκρεμείς τους φακέλους σχετικά με τις πράξεις για τις οποίες το κράτος μέλος κατέβαλε προκαταβολές επί των επιστροφών, ότι η χορήγηση προσθέτων προθεσμιών επιτρέπεται για την κατάθεση των τελωνειακών εγγράφων, η απόκτηση των οποίων από τις αρχές των τρίτων χωρών μπορεί να συνεπάγεται δυσχέρειες, και ότι προβλέπεται εξαίρεση στην περίπτωση ανωτέρας βίας.

40 Επομένως, στην περίπτωση κατά την οποία τα κατά νόμο έγγραφα δεν έχουν κατατεθεί εντός προθεσμίας έξι μηνών, η κύρωση που συνίσταται στην απώλεια της ασφάλειας ή την καταβολή αντίστοιχου ποσού, όταν η ασφάλεια ελευθερώνεται, δεν είναι δυσανάλογη προς τον σκοπό της εν λόγω ρυθμίσεως και με τις απαιτήσεις που συνεπάγεται η διοικητική διαχείριση των φακέλων που αφορούν τις επιστροφές που προπληρώνονται.

41 Επομένως, στο εθνικό δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι από την εξέταση του εβδόμου ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος των άρθρων 25 και 31 του κανονισμού 2730/79.

Επί των δικαστικών εξόδων

42 Τα εξόδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Cour d' appel του Παρισιού με παρεμπίπτουσα απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1989, αποφαίνεται:

1) Η συνεπεία πλάνης ελευθέρωση, μέσω του εθνικού οργανισμού παρεμβάσεως, της ασφάλειας που προβλέπεται στο άρθρο 25 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2730/79 της Επιτροπής, της 29ης Νοεμβρίου 1979, περί των κοινών λεπτομερειών εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, δεν έχει ως συνέπεια την απαλλαγή του εξαγωγέα από τις υποχρεώσεις του. Ο οργανισμός παρεμβάσεως οφείλει, με την απόφασή του περί της χορηγήσεως προσθέτων προθεσμιών για την προσκόμιση των κατά νόμο εγγράφων, να λάβει υπόψη τις συνέπειες που μπορεί να έχει η πλάνη του επί της συμπεριφοράς του εξαγωγέα.

2) Η αίτηση προσθέτων προθεσμιών που προβλέπεται στο άρθρο 31, παράγραφος 2, του κανονισμού 2730/79 μπορεί να υποβληθεί ακόμη και μετά τη λήξη των τασσομένων προθεσμιών για την προσκόμιση των τελωνειακών εγγράφων υπό τον όρο ότι ο εξαγωγέας αποδεικνύει ότι προσπάθησε να προμηθευθεί τα έγγραφα αυτά εντός των προθεσμιών και ότι δικαιολογεί κάθε καθυστέρηση στην υποβολή της αιτήσεώς του.

3) Το άρθρο 31, παράγραφος 2, του κανονισμού 2730/79 δεν εξαρτά τη χορήγηση προσθέτων προθεσμιών από τη διαπίστωση της υπάρξεως ανωτέρας βίας, αλλά αποκλειστικά από τον όρο ότι ο εξαγωγέας προσπάθησε να προμηθευθεί τα τελωνειακά έγγραφα εντός των συνήθων προθεσμιών.

4) Το άρθρο 31, παράγραφος 2, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει τη χορήγηση προσθέτων προθεσμιών για την προσκόμιση των εγγράφων μεταφοράς. Από την εξέταση του έκτου ερωτήματος που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος αυτής της διατάξεως.

5) Από την εξέταση του εβδόμου ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος των άρθρων 25 και 31 του κανονισμού 2730/79.

Κακούρης Schockweiler

Mancini O'Higgins Díez de Velasco

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Ιουλίου 1990.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του έκτου τμήματος

K. N. Κακούρης